

MASAFUVIY TA'LIM RESURSLARI VA IMKONIYATLARI

Aynaqulov Xusniddin Abduhamidovich

Jizzax Politexnika instituti

“Muhandislik va kompyuter grafikasi” kafedrasi katta o’qituvchisi

Annotatsiya: *Masofaviy ta'lim innovatsion turdagi ta'lim sifatida qaraladi. Talabaning ijodiy faolligini oshirishda masofaviy ta'lim resurslari va imkoniyatlariga alohida e'tibor qaratilgan.*

Kalit so'zlar: *Innovatsiya, axborotlashtirish, modul, interfaol, printsiplial, individuallashtirish, potentsial.*

RESOURCES AND OBJECTIVES OF DISTANCE EDUCATION

Aynakulov Xusniddin Abdukhamidovich

**Senior Lecturer, Department of Engineering and Computer Graphics,
Jizzakh Polytechnic Institute**

Annotation: *Distance education is considered as an innovative type of education. Particular attention is paid to the resources and possibilities of distance learning in enhancing the student's creative activity.*

Keywords: *Innovation, informatization, module, interactive, principle, individualization, potential.*

Jamiyatni axborotlashtirish va innovatsion yo'naltirishning zamonaviy sharoitida inson dunyoning axborot resurslari va ma'lumotlar bazalaridan foydalanishi, butun hayoti davomida o'z kasbiy mahoratini doimiy ravishda oshirishi mumkin bo'lgan uzluksiz ta'limning moslashuvchan taqsimlangan tizimini shakllantirish zarurati tug'iladi. Hayot va bu unga professional mobil va ijodiy faol bo'lishga imkon beradi. Axborot oqimining uzluksiz o'sib borishi va tez o'zgaruvchan texnologiyalar jarayonida masofaviy ta'lim ham shu kabidir.

Masofaviy ta'limni rivojlantirishning ahamiyati davlat darajasida belgilangan va "ta'limni rivojlantirishning eng muhim ustuvor yo'nalishi" [1]. Bilimlarni oddiy uzatishga asoslangan ta'limning an'anaviy yondashuvlaridan farqli o'laroq, masofaviy ta'lim uzluksiz ta'limni, uning barcha bosqichlarini bosib o'tishni, bilim,

ko'nikmalarni ta'minlashni, tushunishni o'rgatishni, foydalanish imkoniyatini oshirishni va yangi telekommunikatsiya va masofaviy usullarni keng qo'llashni nazarda tutadi, insonni moslashtira oladi.

Bizning tadqiqotimizda masofaviy ta'lim ma'lumotlarini almashish vositalariga asoslangan ixtisoslashtirilgan axborot-ta'lim muhiti yordamida respublika va xorijda keng aholi qatlamiga ko'rsatiladigan ta'lim xizmatlari majmuasi sifatida qaraladi. Masofaviy ta'limning axborot-ta'lim muhiti - bu foydalanuvchilarning ta'lim ehtiyojlarini qondirishga qaratilgan ma'lumotlarni uzatish vositalari, axborot resurslari, o'zaro aloqa protokollari, texnik dasturiy ta'minot va tashkiliy-uslubiy ta'minotning tizimli tashkil etilgan majmuidir.

Masofaviy ta'lim talabalarga noan'anaviy ma'lumot manbalaridan foydalanish imkonini beradi, mustaqil ish samaradorligini oshiradi, ijodkorlik, turli kasbiy ko'nikmalarga ega bo'lish va mustahkamlash uchun mutlaqo yangi imkoniyatlarni beradi va o'qituvchilarga "kontseptual va amaliy bilimlardan foydalangan holda o'qitishning tubdan yangi shakllari va usullarini" amalga oshirishga imkon beradi. Masofaviy ta'limning ko'p qirraliligi uni talabaning ijodiy faoliyati tajribasini shakllantirish jarayonida muvaffaqiyatli qo'llash imkonini beradi.

Masofaviy ta'lim tizimlarini tahlil qilish jarayonida biz o'quvchining ijodiy faoliyati tajribasini shakllantirishga yordam beradigan resurslarni aniqladik: ta'lim mazmunini rivojlantirish, uni tizimlashtirish va faol o'qitish usullaridan foydalanish bilan bog'liqligi; talaba ishlayotgan axborot sohasini kengaytirish imkoniyatini yaratish, tashkiliy o'quv jarayoni subyektlarining interaktiv ta'sirini tashkil etish.

Kontent resursi: Masofaviy ta'lim elektron o'quv-uslubiy majmuaning, shu jumladan kurs dasturi, o'quv-metodik materiallar (ma'ruza kurslari, o'quv qo'llanmalari, taqdimotlar va slaydlar to'plami, lug'at, tizimlashtirilgan adabiyotlar ro'yxati, nazorat diagnostikasi - testlarning mavjudligi) mavjudligini nazarda tutadi. Talabaning axborot-ta'lim muhiti bilan interfaol hamkorligini ta'minlash maqsadida ijodiy topshiriqlar tizimidan, jumladan, elektron darslikdan foydalangan

holda elektron o'quv-uslubiy majmua ishlab chiqish zarur. Har bir talaba uchun o'quv materialining optimal hajmi va mazmunini aniqlash orqali o'quv jarayonini individuallashtirishga imkon beruvchi talabalar uchun metodik qo'llanmalar yaratish kerak.

Axborot resursi masofaviy ta'lim talabani axborot sohasini kengaytirish, subyektlarning o'z-o'zini ta'lim qobiliyatini rivojlantirish uchun maqbul shart-sharoitlarni yaratish imkonini beradi. Axborot texnologiyalari elektron nashrlar, Internetning o'quv resurslari – elektron kutubxonalar, axborot va o'quv saytlaridan ijodiy faoliyat uchun asos sifatida foydalanish imkonini beradi.

Shunday qilib, elektron ta'lim resurslari masofaviy ta'limda talabani ijodiy faoliyati tajribasini shakllantirish jarayonini quyidagi xususiyatlar bilan boyitadi:

- axborotning muqobil manbalariga, shu jumladan masofaviy va taqsimlangan ma'lumotlar bazalariga, axborot saytlariga, Internet orqali butun dunyo bo'ylab ko'plab konferensiyalarga kirish;

- elektron konferensiyalarni, shu jumladan real vaqt rejimida kompyuter audio va video konferensiyalarini tashkil etish imkonini beradi, turli universitetlarning o'qituvchilari, talabalari, tadqiqotchilarining turli xil qo'shma ilmiy-tadqiqot ishlari bilan tanishish ;

- madaniy, etnik, gumanistik rejaning eng keng ma'lumotlari bilan tanishish asosida o'quvchining ijodiy rivojlanishiga hissa qo'shadigan masofaviy viktorinalar, olimpiadalar, loyihalarda qatnashish.

Masofaviy ta'limda talabani ijodiy faoliyati tajribasini samarali shakllantirish jarayoni bevosita ushbu jarayon subyektlarining o'zaro ta'sirining samaradorligiga bog'liq bo'lib, shu munosabat bilan biz interaktiv ta'limni ta'minlaydigan masofaviy ta'limning tashkiliy resursini ajratamiz. Elektron pochta, chat, forum orqali talabalar va o'qituvchi o'rtasidagi o'zaro aloqani tashkil etish zarur. Interfaol vositalar o'qituvchilar va talabalarga ma'lumot almashish, umumiy muammolar bo'yicha hamkorlik qilish, g'oyalar yoki sharhlar joylashtirish, muammolarni hal qilish va muhokamalarda qatnashish va umumiy loyihalar yaratish imkonini beradi. Bunday o'zaro ta'sirda talabalar to'liq ishtirokchi sifatida

harakat qiladilar, ularning tajribasi nafaqat tayyor bilim beradigan, balki o'qituvchining tajribasidan kam emas.

Shu munosabat bilan interaktiv o'zaro ta'sir vositalari ijodiy faoliyat tajribasini shakllantirish jarayonini takomillashtirish uchun keng istiqbollarni ochadi, xususan:

- o'quvchilar tomonidan yangi ta'lim natijalariga erishishga qaratilgan xayrihoh ijodiy virtual muhitni yaratish;

- talabalar tomonidan bir-biridan uzoqda joylashgan jismoniy foydalanuvchilar o'rtasida masofaviy axborot makonida o'z ta'lim mahsulotlarini taqdim etishi;

- o'quv jarayoni subyektlari o'rtasida ularning masofaviy o'zaro ta'siri strukturasi ishlab chiqqan va ularning kommunikativ faoliyatining ma'lum algoritmini o'rnatgan holda maqsadli muhokama o'tkazish;

- o'quvchilarni o'qituvchi va talabalar tomonidan taklif qilingan mavzular bo'yicha mazmunli savollarni to'g'ri berishga, ularga qisqa va to'liq javob berishga o'rgatish;

- masofaviy aloqa ishtirokchilari o'rtasida o'z ijodiy mahsulotini yaratish, muammolarni aniqlash va ularni hal qilish yo'llarini topishda erishgan yutuqlaridan xabardorligi bo'yicha trening aks ettirish.

Masofaviy ta'lim potentsialining muhim tarkibiy qismi o'qituvchi va talabaning birgalikda yaratishga asoslangan interaktiv o'zaro ta'siridir. Talabalar bilan birgalikda amaliy va nazariy muammolarni hal qilishga qaratilgan va yaxlit ta'lim jarayonida o'zaro ta'sir subyektlari rivojlanishining o'zaro bog'liqligini taklif qiladigan qo'shma (jamoaviy, guruh ish shakllari sharoitida) ijodiy faoliyat olib boorish zarur.

Birgalikda ijod qilish mohiyatan kommunikativ jarayon bo'lib, u birgalikda ijodkorlikni rivojlantirish maqsadida amalga oshiriladi. Talabaning ijodiy faoliyati tajribasini shakllantirishga qaratilgan birgalikda ijod belgilarini aniqlashni zarur deb bilamiz.

Tajribani nazariy tahlil qilish va masofaviy ta'lim imkoniyatlari doimo rivojlanib borishini ta'kidlash imkonini beradi; tashkiliy shakllar, usullar, o'quv qo'llanmalari, mazmunini tanlash erkinligi bilan o'quvchining ijodiy faoliyati tajribasini shakllantirishni ta'minlash; individual-shaxsiy ta'lim trayektoriyasini tanlash imkoniyatini beradi.

Shunday qilib, masofaviy ta'lim o'quvchining ijodiy faoliyati tajribasini shakllantirish omillaridan biri bo'lib, tabiiy ravishda pedagogik jarayonning ichki kuchlarini harakatga keltiruvchi vosita bo'lib xizmat qiladi, chunki u resurslar mazmunan tashkil etish bilan tavsiflanadi va talabning ijodiy faoliyati tajribasini shakllantirish uchun bir qator imkoniyatlar yaratadi:

- o'quvchining ta'limida faol rolini kuchaytirish (muvofiqlik, ochiqlik, mazmunning o'zgaruvchanligi, turli xil uslubiy qo'llanmalar, o'quvchining ijodiy faoliyati tajribasini shakllantirishga qaratilgan texnologiyalardan foydalanish);

- darslarning interfaol shakllari, multimediali o'quv dasturlari, internet tarmog'idagi axborot va ta'lim resurslaridan foydalanish orqali o'quv jarayonining komponentini oshirish;

- masofaviy ta'lim subyektlarining birgalikda yaratish asosida vositachilik bilan o'zaro hamkorligi, o'z faoliyati mahsulini internetda hamma uchun ko'rsatish, o'qituvchi va tengdoshlari bilan muhokama qilish orqali talabning o'zini ijodiy namoyon etishi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Соатов А. М., Мухитдинов А. А., Абдуллаев У. Учебно производственные задачи в кружковых работах //Передовые инновационные разработки. Перспективы и опыт использования, проблемы внедрения в производство. – 2019. – С. 200-202.
2. Абдуганиев А. и др. Меж предметные связи черчения с геометрией-важный фактор активизации мышления студентов //Передовые научно-технические и социально-гуманитарные проекты в современной науке. – 2018. – С. 85-87.